

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Випуск 2, 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Головний редактор:

Сверлюк Ярослав Васильович, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Члени редакційної колегії:

Аніщенко Вікторія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, Пенітенціарна академія України, Україна

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Бобечко Оксана Юрївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна

Буцяк Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гри на музичних інструментах, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Грібінченко Юлія Олександрівна, доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії музики та музичної етнографії, Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, Україна

Джус Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Кіндратюк Богдан Дмитрович, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика педагогічного факультету, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Клепар Марія Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Крижановська Тетяна Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Крусь Оксана Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Кьон Наталя Георгіївна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри вокально-хорової підготовки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Україна

Лупаренко Світлана Євгенівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Обух Людмила Василівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Потапчук Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Пріма Дмитро Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Прокопчук Вікторія Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гри на музичних інструментах, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Реда Яцїне (Reda Jasynė), доктор соціальних наук (освіта), доцент, Університет Клайпеди (Klaipėda University), Литва

Рибалко Людмила Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Ужинський Михайло Юрійович, кандидат мистецтвознавства, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Цюлюпа Наталія Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри естрадної музики, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

Засновано у 2022 році. Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1742 від 23.05.2024 року.

Ідентифікатор медіа: R30-04137.
Суб'єкт у сфері друкованих медіа – РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (вул. Степана Бандери, буд. 12, м. Рівне, 33028, rectorat@rshu.edu.ua, тел. (0362) 63-62-09)

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, італійська, литовська, іспанська, болгарська.

Періодичність видання: 4 рази на рік.

Затверджено до друку та поширення через мережу інтернет відповідно до рішення Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол від 26.06.2025 р. № 6).

Матеріали друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Фахова реєстрація (категорія «Б»):

Наказ МОН України № 220 від 21.02.2024. (спеціальності: A1 – Освітні науки, A4 – Середня освіта (за предметними спеціальностями), A5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)).

Офіційний сайт видання:
<https://journals.rshu.rivne.ua/index.php/art>

ЗМІСТ

<i>Дун Пей</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ПРАВА.....	5
<i>Заболотний П. О.</i> ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВИКОНАВЦЯ-ДУХОВИКА НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ.....	11
<i>Короїд Т. В.</i> ТРАНСВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РАКУРСІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ	16
<i>Крижановська Т. І., Крусь О. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ У КОНТЕКСТІ МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНОГО ЦИКЛУ.....	23
<i>Левчук Н. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	29
<i>Макеєнков П. С., Жуковіна В. Ю.</i> ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦЬКИХ ПРОЄКТІВ.....	35
<i>Мельничук С. Ф.</i> ЕКЗЕГЕЗА КЛАСИЧНОЇ МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ У РОЗРІЗІ КУЛЬТУРНО-ДУХОВНИХ ВИКЛИКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	45
<i>Ніколаєску І. О., Соловей Ю. О.</i> КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЗРІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ.....	50
<i>Овсіюк Н. М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЕСТРАДНОГО ПЕДАГОГА-ВОКАЛІСТА.....	57
<i>Остапович К. В.</i> ПРОЄКТ «ТЕРИТОРІЯ А» ЯК ІНДИКАТОР КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ЕСТРАДИ КІНЦЯ ХХ СТ.....	62
<i>Потапчук Т. В., Рокішук І. І., Ковлева М. Б.</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	71
<i>Сверлюк Я. В., Сверлюк Л. І., Онищук Н. В.</i> НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ДИРИГЕНТА ОРКЕСТРОВОГО КОЛЕКТИВУ В МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ.....	78

CONTENTS

<i>Pei Dong</i> INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE LEGAL PROFESSIONALS.....	5
<i>Zabolotny P.</i> PEDAGOGICAL ASPECTS OF TRAINING A NEW GENERATION BRANCH PERFORMER.....	11
<i>Koroid T.</i> TRANSVERSAL COMPETENCES IN TERMS OF PERSONAL DEVELOPMENT OF A EUROPEAN-LEVEL TEACHER.....	16
<i>Kryzhanovska T., Krus O.</i> FEATURES OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN THE CONDITIONS OF MUSIC DISCIPLINES OF THE HISTORICAL-THEORETICAL CYCLE.....	23
<i>Levchuk N.</i> THE EFFECTIVENESS OF USING MUSIC THERAPY IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE SKILLS IN ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN.....	29
<i>Makeienkov P., Zhukovina V.</i> FORMATION OF PATRIOTIC CONSCIOUSNESS OF FUTURE SPECIALISTS IN PERFORMING ARTS THROUGH ART PROJECTS.....	35
<i>Melnychuk S.</i> EXEGESIS OF THE CLASSICAL MUSICAL SCARY OF WESTERN EUROPE AT THE ROSE OF CULTURAL-SPIRITUAL WICKS OF THE 19TH CENTURY.....	45
<i>Nikolaesku I., Solovei Yu.</i> CONSTITUTIONAL SECTION AS A TOOL FOR DIAGNOSING THE LEVEL OF ARTISTIC AND AESTHETIC DEVELOPMENT OF CHILDREN OF ELDERLY PRESCHOOL AGE USING NON-TRADITIONAL DRAWING TECHNIQUES.....	50
<i>Ovsiiuk N.</i> ON THE ISSUE OF DEVELOPING ACTING SKILLS IN THE TRAINING OF A POP VOCAL TEACHER.....	57
<i>Ostapovych K.</i> PROJECT "TERYTORIA A" AS AN INITIATOR OF CULTURAL TRANSFORMATIONS OF THE UKRAINIAN SINGING STAGE AT THE END OF THE 20TH CENTURY.....	62
<i>Potapchuk T., Rokishchuk I., Kovleva M.</i> METHODOLOGY OF FORMING AESTHETIC COMPETENCE OF ARTISTIC SPECIALTIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING.....	71
<i>Sverliuk Ya., Sverliuk L., Onishchuk N.</i> INNOVATIVE APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ORCHESTRA CONDUCTORS IN MUSIC AND PEDAGOGICAL THEORY AND PRACTICE.....	78

УДК 37.015.3

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2025-2-11>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Потапчук Тетяна Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0003-1680-6976
e-mail: tatvolod@ukr.net

Рокіщук Іван Іванович

старший викладач кафедри естрадної музики
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0000-0002-1686-7181
e-mail: elrockscopus@gmail.com

Ковлева Марія Борисівна

старший викладач кафедри естрадної музики
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0000-0003-1363-7214
e-mail: kafedraestrady@gmail.com

У світлі необхідності модернізації вищої освіти, яка є вкрай актуальною для України, важливо забезпечити активну участь студентів у освітньому процесі. Мета сучасного навчання полягає не лише у передачі теоретичних знань чи формуванні практичних навичок, але й у стимулюванні самостійного аналітичного мислення, критичної оцінки інформації та творчого підходу до вирішення завдань. Освітній процес має служити не лише джерелом знань, але й бути платформою для самовдосконалення особистості та соціальної інтеграції. Одним з центральних завдань в умовах змін є розвиток потенціалу студентів, включаючи стимулювання їх самореалізації, формування громадянської свідомості та підготовка до життя в динамічному світі. Особливої уваги заслуговує естетичне виховання, яке сприяє гармонійному розвитку особистості. Воно допомагає студентам розвивати здатність бачити красу у різних аспектах життя – природі, праці, мистецтві, культурному спадку та повсякденних речах. Цей компонент освіти розширює світогляд молоді й дозволяє їй навчитися цінувати прекрасне в буденному. Естетичне виховання також акцентує увагу на розвитку творчої ініціативи, спрямованої на впорядкування й перетворення навколишнього середовища відповідно до принципів гармонії. Це не лише про споглядання краси, але й про творення – прагнення студентів впливати на фізичний та соціальний простір навколо себе, роблячи його досконалішим. Такий підхід сприяє формуванню покоління креативних громадян-новаторів, здатних не лише пристосовуватися до змін, але й активно їх ініціювати. Вони вирізнятимуться громадянською відповідальністю та прагненням до внеску в розбудову суспільного добробуту.

Розглянуто процес самостійної роботи студентів, яка включає підготовку до занять, виконання навчальних завдань і складання анотацій. Важливим аспектом є систематична оцінка результатів цієї діяльності через рейтингові бали, які заносяться у відповідні відомості успішності. Особлива увага приділена постановці голосу, де визначені чіткі вимоги до знань і навичок студентів. У рамках програми передбачено виконання вокальних творів, таких як пісні, романси, аріозо або арії українських і зарубіжних композиторів, що сприяє розвитку виконавських здібностей здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: формування естетичної компетентності, здобувачі мистецьких спеціальностей, вища освіта, майбутній виконавець, музика, мистецькі дисципліни, процес фахової підготовки.

METHODOLOGY OF FORMING AESTHETIC COMPETENCE OF ARTISTIC SPECIALTIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Tetiana Potapchuk

Vasyl Stefanyk Prykarpathian National University

Ivan Rokishchuk

Rivne State University of the Humanities

Mariia Kovleva

Rivne State University of the Humanities

In light of the need to modernize higher education, which is extremely relevant for Ukraine, it is important to ensure the active participation of students in the educational process. The goal of modern education is not only to transfer theoretical knowledge or form practical skills, but also to stimulate independent analytical thinking, critical evaluation of information and a creative approach to solving problems. The educational process should serve not only as a source of knowledge, but also as a platform for self-improvement of the individual and social integration. One of the central tasks in the context of change is the development of students' potential, including stimulating their self-realization, forming civic consciousness and preparing for life in a dynamic world. Aesthetic education deserves special attention, which contributes to the harmonious development of the personality. It helps students develop the ability to see beauty in various aspects of life – nature, work, art, cultural heritage and everyday things. This component of education broadens the worldview of young people and allows them to learn to appreciate the beautiful in the everyday. Aesthetic education also focuses on the development of creative initiative aimed at organizing and transforming the environment in accordance with the principles of harmony. It is not only about contemplating beauty, but also about creation – the desire of students to influence the physical and social space around them, making it more perfect. This approach contributes to the formation of a generation of creative citizens-innovators, capable not only of adapting to changes, but also of actively initiating them. They will be distinguished by civic responsibility and a desire to contribute to the development of social welfare. The process of independent work of students is considered, which includes preparation for classes, completion of educational tasks and preparation of annotations. An important aspect is the systematic assessment of the results of this activity through rating points, which are entered into the relevant records of success. Special attention is paid to the production of voice, where clear requirements for students' knowledge and skills are defined. The program provides for the performance of vocal works such as songs, romances, arioso or arias by Ukrainian and foreign composers, which contributes to the development of performing abilities of students of artistic specialties in the process of professional training.

Key words: formation of aesthetic competence, students of artistic specialties, higher education, future performer, music, artistic disciplines, process of professional training.

Постановка проблеми. В умовах модернізації вищої освіти, яка на сьогодні є надзвичайно актуальною для України, особливу увагу слід приділяти тому, щоб студенти ставали активними учасниками освітнього процесу. Важливо, щоб молодь не просто здобувала необхідні теоретичні знання та практичні навички, але й активно залучалася до самостійної аналітичної роботи, критичного мислення і творчого підходу до вирішення завдань. Освіта має стати не лише джерелом знань, а й інструментом для вдосконалення особистості та соціальної взаємодії. Одним із ключових аспектів цього процесу є розвиток внутрішнього потенціалу студентів, який включає здатність до самореалізації, готовність до адаптації в умовах сучасного світу. Однак освітній процес не обмежується лише академічним складником – вагому роль відіграє естетичне виховання, яке сприяє гармонізації розвитку особистості. Формування есте-

тичного ставлення до життя відкриває для молоді нові горизонти: вони вчаться бачити прекрасне в навколишньому середовищі, праці, мистецтві, культурному спадку та щоденних справах. Більше того, естетичне виховання має на меті не лише сприйняття краси у світі, але й розвиток творчої ініціативи для його перетворення за законами гармонії та досконалості (Рудницька, 2002). Молодь повинна прагнути створювати щось нове та прекрасне, удосконалювати середовище навколо себе, як фізичне, так і соціальне. Такий підхід формує нове покоління відповідальних і креативних громадян, які здатні не тільки адаптуватися до змін, але й активно їх ініціювати, роблячи внесок у загальне благо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування естетичної компетентності особистості розглядається в контексті виховання художньо-естетичної культури, яка стала предме-

том ґрунтовних досліджень Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Щолокової та ін.

Роботи акцентують увагу на інтегративному підході, який передбачає поєднання теоретичних знань, практичних навичок та особистісного розвитку студентів. Науковці (Лалак, 2009; Печерська, 2002; Ревенко, 2014) наголошують, що ефективна методика потребує створення умов для розвитку естетичного сприйняття, критичного мислення і здатності до самовираження через різні форми мистецтва. У сучасній літературі переважно звертається увага на активізацію творчих здібностей студентів за допомогою міждисциплінарного підходу та інтерактивних методів навчання.

Важливим аспектом є використання інформаційних технологій, що дозволяє забезпечити доступ до мистецьких творів, архівів і баз даних, сприяючи глибшому зануренню в культурний контекст. Дослідники також зазначають необхідність збагачення навчального процесу новими методами оцінювання естетичної компетентності, серед яких виділяються проекти, портфоліо та рефлексивні вправи. Особлива увага приділяється мотиваційному компоненту, що включає створення середовища для емоційного залучення студентів у мистецький процес. Цей підхід допомагає формувати не лише професійні, а й загальнокультурні компетенції. Загалом наукові праці вказують на важливість системного й комплексного підходу, що враховує особливості сучасної освітньої системи та специфіку мистецьких спеціальностей. Подальші дослідження спрямовані на вдосконалення методик і адаптацію їх до потреб кожного покоління здобувачів освіти.

Мета статті – методика формування естетичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури засвідчив наявність різноманітних підходів до розробки методики підготовки майбутніх учителів музики на основі синтезу мистецтв.

У межах нашого дослідження була сформована нова методика, яка охоплювала три основні етапи:

1. Мистецько-світоглядний. Його основним завданням стала теоретична підготовка студентів, яка передбачала опанування методології та теорії інтеграції в галузі мистецької освіти, а також ознайомлення з основами синтезу різних видів мистецтв.

2. Художньо-інтерпретаційний. На цьому етапі студенти музично-педагогічних спеціальностей засвоювали принципи естетичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл і розвивали креативне мислення, необхідне для їхньої професійної діяльності.

3. Творчо-педагогічний. Цей етап був спрямований на формування естетичної компетентності

здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки, що підкреслювало практичну важливість інтеграції мистецтв у педагогічному процесі.

Логіка формувального етапу експерименту базувалась на забезпеченні відповідності педагогічних умов трьом етапам розробленої методики.

Перша педагогічна умова – інтеграція мистецтв у зміст фахової підготовки студентів із використанням контекстного підходу – реалізовувалася на мистецько-світоглядному етапі. Друга умова – розвиток креативного мислення через евристичне навчання – впроваджувалася на художньо-інтерпретаційному етапі. Третя умова – застосування сучасних інформаційних технологій у контексті професійної естетичної підготовки – була вирішена на творчо-педагогічному етапі. На мистецько-світоглядному етапі експериментальна робота проводилася під час навчальних занять із дисциплін «Постановка голосу» та «Естрадний вокал».

У процесі індивідуальних і групових занять зі студентами здійснювалися систематизація та розширення фахових знань, активізація загальної мистецької ерудиції, формування світоглядних позицій щодо мистецтва і його синтезу, а також удосконалення критичного сприйняття мистецьких явищ.

Результати показали, що ефективність формування естетичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки залежить від рівня їхніх мистецьких знань, фахової ерудиції, здатності аналізувати взаємодію різних мистецьких явищ, а також сформованих естетичних позицій і художнього смаку. Крім того, важливу роль відігравали психолого-педагогічні навички.

Основним елементом першого етапу нашої методики став змістовий складник естетичної підготовки студентів-музикантів. Він включав такі аспекти:

1. Загальні мистецькі поняття, термінологію, ключові категорії інтегрованих наук, теорії, історію художньої культури тощо.

2. Загальні закономірності, принципи, форми та типи взаємодії різних видів мистецтва, а також їх вплив на естетичний розвиток учнів.

3. Естетичну сутність різновидів мистецтва, їхню генетичну, морфологічну та ідейно-моральну єдність. На формувальному етапі експериментального дослідження основна увага приділялася вивченню навчальної дисципліни «Постановка голосу» та «Естрадний вокал». Ці дисципліни виступають ключовими у системі підготовки майбутніх учителів мистецтва та естрадних виконавців.

У нашому дослідженні розвиток вокальної культури як важливого компонента професійної

компетентності студентів-музикантів базувався на засвоєнні академічної та естрадної манери співу. Одночасно вдосконалення виконавської майстерності студентів використовувалося як засіб формування загальної музичної культури, естетичного світогляду та художнього смаку майбутніх педагогів. Розроблені нові програми з музики, створені провідними фахівцями в галузі музичної педагогіки, значну увагу приділяють розвитку співацьких навичок учнів. У процесі викладання курсу «Постановка голосу» та «Естрадний вокал» була визначена мета, яка максимально сприяла формуванню естетичної компетентності здобувачів мистецьких закладів освіти.

Ця мета полягала у: ознайомленні студентів з теоретичними знаннями щодо будови та функціонування голосового апарату дорослих і дітей; формуванні та вдосконаленні вокально-технічних, художньо-творчих і виконавських навичок; досягненні свідомого володіння голосом; розвитку вокального слуху; реалізації естетичного виховання за допомогою вокального мистецтва; формуванні відчуття прекрасного, а також навичок розуміння й цінування вокального мистецтва та співацької майстерності.

Програма була орієнтована на студентів з музичною підготовкою рівня музичної школи і розрахована на 8 семестрів за регулярного навантаження – одна година на тиждень. Опановування предмета відбувалося на індивідуальних заняттях, які були спрямовані на вокально-технічний і художній розвиток майбутніх учителів музики. Зміст уроків, методи й підходи навчання підпорядковувалися цим завданням.

Індивідуальні заняття з постановки голосу передбачали: перевірку якості виконання самостійного завдання; короткі бесіди щодо теорії та методики вокального навчання; виконання вправ для вдосконалення співацьких умінь і навичок; спів вокалізу як проміжного етапу між технічними вправами та художніми творами; вивчення і підготовку вокальних творів; розучування пісень без музичного супроводу; освоєння шкільного репертуару з власним супроводом; виконання завдань для самостійної роботи. Щосеместру розроблявся репертуарний план для студента, а наприкінці періоду перевірялося його виконання, оцінювалися досягнення, виступи на академічних концертах, залах та екзаменах. Для посилення методичної та практичної підготовки було запроваджено спостереження за роботою колег у класі постановки голосу, участь у академічних концертах, конкурсах вокалістів, а також прослуховування виступів видатних співаків світу.

Викладачі з постановки голосу та естрадного вокалу наприкінці кожного заняття надавали студентам список літератури та нотний матеріал для самостійного опрацювання. Самостійна

робота включала підготовку до занять, виконання навчальних завдань і складання анотацій. За ці завдання студент отримував рейтингові бали, які фіксувалися у відповідній відомості успішності. У програмі були визначені чіткі вимоги до знань і умінь у класі постановки голосу. Студент мав виконати вокальні твори згідно з програмою: пісню, романс, аріозо чи арію українських або зарубіжних композиторів. Водночас він демонстрував вокальну майстерність, серед іншого, виконуючи пісню без супроводу та композицію з власним аранжуванням.

Під час сольного виконання студент мав демонструвати навички як співака, включаючи чистоту інтонування мелодії, володіння опорним диханням, свободу звукоутворення і формування звуку у правильній співацькій позиції з використанням головних та грудних резонаторів. Серед інших вимог були чітка дикція, правильне фразування, а також емоційно виразна передача художнього образу.

Розглядаючи спрямованість змісту дисципліни на формування естетичної компетентності, можна глибше проаналізувати її складники через конкретні тематичні аспекти. Насамперед відповідна дисципліна акцентує увагу на розвитку вокально-технічних умінь та навичок майбутніх фахівців, що є важливим компонентом їхньої професійної підготовки. У цій частині студенти отримують детальні знання про будову голосового апарату, механізми його функціонування та спів як складний біофізичний процес. Особлива увага приділяється різноманітним типам співацького дихання, яке відіграє ключову роль для правильного звукоутворення.

Процес пошуку відчуття співацької опори є основою для подальшого розвитку майстерності. Оволодіння поняттями атаки звука також має принципове значення у вокальній практиці. Студенти поступово знайомляться з технікою м'якої атаки, розвивають навички співацького звукоутворення в центральній ділянці вокального діапазону, а також формують відкриті та закриті голосні звуки. Велике значення надається розумінню поняття низьких і високих співацьких форматів, оскільки вони безпосередньо впливають на якість та стабільність звукоутворення. У цьому контексті розглядається будова, положення і внутрішня робота гортані під час розспівування та виконання вокалізів, що дозволяє удосконалювати техніку співу в близькій співацькій позиції.

Особливий акцент робиться на засвоєнні кантиленного співу, включаючи техніки *legato* та *non legato*, що допомагає вдосконалити плавність та виразність виконання. Важливим складником є також виховання художнього смаку студентів, розкриття їхньої творчої індивідуальності через культуру звукоутворення. Дисципліни пропону-

ють теоретичний матеріал, зокрема ознайомлення з нейропронаксичними та міоеластичними теоріями звукоутворення, які сприяють глибшому розумінню механізмів звукоутворення. Практичні аспекти включають відпрацювання навичок чіткої дикції та артикуляції голосних і приголосних у межах зручного діапазону. Створюються умови для досягнення акустично повноцінного звучання голосу, яке забезпечується активним використанням резонаторної системи людини. Студенти вчаться шукати, запам'ятовувати і відтворювати резонаторні відчуття, серед яких найбільш значущими є головний резонатор, грудний резонатор і мікстове звучання.

Окрему увагу приділяють вирівнюванню регістрів голосу, забезпечуючи єдинорегістрове звучання у всьому діапазоні. Студенти знайомляться з природою перехідних нот у різних типах голосів та відпрацьовують прийоми фразування, нюансування, декламації і речитативу. Згодом вони вдосконалюють ці техніки, прагнучи професійного рівня володіння голосом як засобом художньої виразності. Таким чином, дисципліни забезпечують комплексний підхід до розвитку вокальних здібностей і формування естетичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки.

Удосконалення вокальних навичок під час виконання творів без супроводу та із супроводом власного інструмента. Використання теоретичних і методичних знань вокальної педагогіки для складання анотацій до шкільного репертуару. Закріплення вокально-технічних умінь у процесі інтерпретації арій та романсів, а також покращення художньо-технічної виразності під час виконання вокальних творів.

Робота над вокальними творами спрямована на вдосконалення техніки співу, зокрема через виконання вокалізів, закріплення навичок звукоутворення у піснях та розвиток співу без супроводу. Особлива увага приділяється формуванню вокального слуху в процесі інтерпретації репертуару й опрацюванню співу під власний супровід. Свідомий аналіз звучання власного голосу дозволяє оцінити якість виконання твору та виявити недоліки, які потребують корекції. Робота над дикцією, артикуляцією, розширенням діапазону та глибиною звучання є важливими складниками навчального процесу.

Художньо-педагогічний аналіз романсів і пісень сприяє усвідомленню співацьких завдань та їх подальшому вдосконаленню, зокрема у роботі над репертуаром із власним супроводом. Виконання більш складних творів, таких як арії або арієти, дозволяє не лише розвивати вокальну техніку, але й поглиблювати художню майстерність. Важливим аспектом є оволодіння методиками вокальної роботи з учнями різних вікових

груп та формування навичок написання анотацій до пісень.

Завершальний етап навчання здобувачів мистецьких спеціальностей передбачає комплексне вдосконалення вокально-технічних умінь, включаючи роботу над нижньореберно-діафрагматичним диханням, співацькою позицією, кантиленим звуковеденням, фразуванням і дикцією. Особлива увага приділяється психолого-фізіологічним особливостям студентів-музикантів, таким як музична пам'ять, увага, уява, відчуття резонансів, воля й темперамент. Це дозволяє цілеспрямовано підбирати і систематизувати вокальний репертуар для майбутньої музично-педагогічної діяльності.

Упровадження отриманих знань і навичок з вокальної роботи з дітьми відбувається під час педагогічної практики, що стає важливим етапом професійного становлення.

Застосування творчо-пошукових методів на заняттях із постановки голосу сприяє самовдосконаленню вокальної майстерності студентів. Це включає самостійне опрацювання шкільного пісенного репертуару, освоєння методик діагностики вокального голосу, а також використання набутого вокально-технічного досвіду під час сценічних виступів, таких як вокальні олімпіади, конкурси вокалістів, академічні концерти, заліки та іспити.

Важливим є також оволодіння вмінням керувати власним емоційним станом у зазначених ситуаціях. Студенти опрацьовують художньо-естетичні та виконавські завдання у рамках підготовки до державного іспиту з «Постановки голосу» та «Естрадного вокалу». Майбутнім музикантам акцентується на усвідомленні їхньої соціокультурної ролі у комунікативному зв'язку «автор твору – виконавець – слухач». Додатково вони освоюють навички вербальної комунікації через підготовку бесід на теми, пов'язані зі шкільними піснями, а також аналізують високохудожні зразки вокального виконання для вдосконалення власної техніки звукоутворення. На цьому етапі використовувались різноманітні методи, що сприяли розвитку фахових знань і обізнаності в галузі мистецтв. Формувалась потреба у творчій самореалізації і розумінні сучасних вимог до особистості вчителя музики.

Такі заходи включали вивчення музичної грамоти, історії мистецтв, слухання та обговорення музичних творів, зустрічі з відомими митцями і педагогами, майстер-класи, літературно-музичні вечори тощо.

Другий етап, орієнтований на художньо-інтерпретаційну діяльність, передбачав експериментальну роботу в межах спецкурсу «Естетична компетентність здобувачів». Програма спецкурсу спиралася на інтегративний підхід до вивчення

різних видів мистецтв зі збереженням акценту на музично-педагогічній підготовці студентів.

Мета спецкурсу, розробленого під час формувального етапу експериментального дослідження, полягала у розвитку естетичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей. Основою для цього стали отримані та узагальнені знання, сформований мистецький світогляд, який був результатом першого етапу методики, а також спрямування цієї компетентності на підготовку до майбутньої педагогічної та художньої діяльності.

Зміст спецкурсу повністю відповідав завданням другого етапу запропонованої методики. Основна мета полягала у формуванні навичок та умінь здійснювати естетичне виховання здобувачів мистецьких спеціальностей із використанням сучасних інформаційних та інноваційних технологій, а також активних методів навчання. Головними завданнями спецкурсу були підготовка студентів до впровадження естетичного виховання в рамках їхньої педагогічної практики та забезпечення ними рівня компетентності, необхідного для такої діяльності. Орієнтовний план роботи спецкурсу мав практичну спрямованість, адаптовану до професійної підготовки фахівців та враховував основний зміст календарного планування уроків відповідно до програми інтегрованого курсу «Мистецтво» (Масол, 200).

Пропонуємо фрагмент програми з темами для роботи.

Заняття 1 стосувалося підготовки до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-му класі. Розглядалися теми: «Краса навколо нас» – подорож до світу мистецтв, знайомство з веселкою, лісовими голосами, казковими образами в мистецтві, чарівним світом ляльок і осінніми настроями. Також включено тему «До країни Мультіяндії».

Тема 2 мала назву «Мистецтво – чарівне вікно у світ», де обговорювались яскраві кола природи, візуальне мистецтво, зимові фантазії та новорічні казки.

Тема 3 «Загадки художніх мов», яка охоплювала зустрічі з театром і балетом, карнавальну атмосферу, музичні казки, прослуховування опери, театр ляльок і оперу як казковий жанр.

У темі 4 «Як митці створюють красу» студенти знайомилися з творчістю народних майстрів та професіоналів, розглядали мистецтво мультиплікації, створення святкових подій, а також передбачені інтерактивні форми роботи: урок-концерт та урок-вернісаж.

На третьому, творчо-педагогічному, етапі формування естетичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей здійснювалося в процесі проходження різних видів педагогічної практики: пропедевтичної на другому курсі та педагогічної практики на четвертому курсі.

Педагогічна практика виступає завершальним етапом у практичній професійній та психолого-педагогічній підготовці здобувачів мистецьких спеціальностей. Вона спрямована на забезпечення готовності студентів до виконання професійних функцій учителя та виконавця, а також реалізації концепції естетичного виховання здобувачів у процесі навчання музики. Особливість цієї практики полягає в тому, що студенти стикаються з реальними проблемами професійної діяльності, знайомляться зі змістом та обсягом роботи вчителя, а також отримують можливість самостійно виконувати всі обов'язки педагога-музиканта і класного керівника.

Практична робота в школі сприяє формуванню здатності здобувачів мистецьких спеціальностей до самостійного визначення та реалізації завдань естетичного виховання учнів. Лише на етапі педагогічної практики в реальних умовах сучасної школи остаточно формується естетична компетентність здобувачів мистецьких спеціальностей. Цей досвід позитивно впливає на професійний розвиток студентів, формуючи необхідні якості, такі як ерудованість, творча уява, аналітичне мислення, здатність до самоаналізу та готовність до інноваційної діяльності.

Окремі уваги заслуговує роль практики у становленні педагогічних здібностей: академічних, комунікативних, експресивних, організаторських. Крім того, практика стимулює процеси самовиховання, самопізнання і самоосвіти студентів, що є ключовими для їхнього подальшого професійного становлення.

Зміст педагогічної практики з формування естетичної компетентності охоплював різні аспекти освітньої діяльності. Зокрема, це включало підготовку конспектів уроків, організацію і проведення виховних заходів та колективних творчих проєктів, а також діагностику учнів для оцінки рівня їхньої естетичної компетентності. Контроль за виконанням завдань здійснювався через такі форми: проведення експериментальних уроків і виховних заходів, участь студентів у обговореннях, дискусіях, творчих звітах і презентаціях результатів наукових досліджень під час підсумкових конференцій, присвячених питанням педагогічної практики. Форми звітності студентів-практикантів охоплювали: заповнення журналу студента-практиканта; розробку детальних планів-конспектів експериментальних уроків і виховних заходів із подальшим їх психолого-педагогічним аналізом; а також підготовку матеріалів, які відображають реалізацію естетичного підходу в освітньому процесі школи. До них належали результати діагностики учнів, методичні рекомендації, тести, творчі завдання тощо.

Таким чином, педагогічна практика сприяла поглибленню професійної підготовки здобувачів

мистецьких спеціальностей у процесі фахової підготовки завдяки поєднанню теоретичних засад із практичними навичками.

Висновки. У зазначеній концепції важливим аспектом було формування естетичної компетентності не лише через постійний моніторинг і аналіз, а й через активне застосування креативних підходів у освітній діяльності. На основі проведених практичних досліджень можна зробити висновок, що подальшого детального обґрунтування потребує модель формування естетичної компетентності здобувачів мистець-

ких спеціальностей у процесі їхньої професійної фахової підготовки. Це включає розробку інноваційних методик і стратегій, які забезпечать комплексний розвиток удосконалених творчих і професійних здібностей майбутніх педагогів.

Перспективами подальших розвідок є визначення і характеристика педагогічних умов, що позитивно впливають на складники естетичної компетентності майбутніх здобувачів мистецьких спеціальностей у процесі навчання у вищих закладах освіти.

Література:

1. Лалак Н. (2009). Формування професійної компетентності у майбутніх учителів як психолого-педагогічна проблема. *Рідна школа*. № 5–6. С. 17–22.
2. Масол Л. М. (2006). Методика навчання мистецтва у початковій школі. Видавництво «Ранок». 256 с.
3. Печерська Е. (2002). Інтегрований вплив музики і природи на естетичне виховання. *Початкова школа*. № 7. С. 29–32.
4. Ревенко І. В. (2014). Художньо-естетична компетентність учителя як показник його професійної культури. *Мистецтво і освіта*. № 3. С. 139–146.
5. Рудницька О. П. (2002). Педагогіка загальна та мистецька : навчальний посібник. Київ. 270 с.

References:

1. Lalak N. (2009). Formuvannya profesijnoyi kompetentnosti u majbutnih uchyteliv yak psyhologo-pedagogichna problema [Formation of professional competence in future teachers as a psychological and pedagogical problem]. *Ridna shkola*. No. 5–6. S. 17–22 [in Ukrainian].
2. Masol L. M. (2006). Metodyka navchannya mystecztva u pochatkovij shkoli [Methodology of teaching art in primary school]. Vydavnytstvo «Ranok», 256 s.
3. Pecherska E. (2002). Integrovanyj vplyv muzyky i pryrody na estetychne vyhovannya [Integrated influence of music and nature on aesthetic education]. *Pochatkova shkola*. No. 7. S. 29–32 [in Ukrainian].
4. Revenko I. V. (2014). Khudozhno-estetychna kompetentnist uchytelya yak pokaznyk jogo profesijnoyi kultury [Artistic and aesthetic competence of a teacher as an indicator of his professional culture]. *Mystecztvo i osvita*. 3. S. 139–146 [in Ukrainian].
5. Rudnytska O. P. (2002). Pedahohika zahalna ta mystetska [General and Artistic Pedagogy]. Kyiv. 270 s. [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 12.06.2025

Стаття прийнята: 24.06.2025

Стаття опублікована: 20.08.2025

Наукове видання

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості

Випуск 2, 2025

Засновано у 2022 році

Засновник:

Рівненський державний гуманітарний університет

Періодичність видання: 4 рази на рік

Українською та англійською мовами

Коректура • В. О. Бабиш
Комп'ютерна верстка • О. І. Молодецька

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 10.
Підписано до друку 27.06.2025.
Зам. № 0925/707. Наклад 100 прим.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.